

Profesjon i endring

Helsedirektoratet gjør endringer i bruk av psykologtittelen

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Titlene «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» kan nå brukes av personer uten autorisasjon som psykolog, ifølge Helsedirektoratet.

– Titlene «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» peker i retning av noe annet enn det kliniske, og kan tenkes å være utenfor det man assosierer med det kliniske feltet, der fokuset er på menneskets atferd og mentale prosesser, forklarer seniorrådgiver Vigdis Elise Mork i Helsedirektoratet til Psykologtidsskriftet.

Helsedirektoratet har gjort en vurdering av sammensatte titler som ender med «-psykolog». Om «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» konkluderer de slik:

– Vi er kommet til at disse titlene kan anvendes av personer uten autorisasjon som psykolog.

Les Psykologforeningens reaksjon: Aksepterer ikke frislipp av psykologtittelen

Rødt lys

Psykologtidsskriftet har spurt Helsedirektoratet om det er lov for personer som ikke er autoriserte psykologer, for eksempel mastere i psykologi, å kalle seg atferdspsykolog.

– Vi vurderer at tittelen «atferdspsykolog» er knyttet til beskyttet tittel; altså forbudt å bruke for andre enn autoriserte psykologer. Atferd handler om menneskets handlinger og bakenforliggende årsaker, og er et klart klinisk felt, svarer Mork.

– *Hva med «sosialpsykolog»?*

– Det samme gjelder tittelen «sosialpsykolog», som peker på individets atferd og følelser i en sosial kontekst, og er en del av det kliniske feltet innenfor det kliniske studiet.

Helsedirektoratet beklager

Men dette ser ut til å være i strid med det Helsedirektoratet opplyste i 2012.

– Tittelen «sosialpsykolog» er ikke en beskyttet tittel etter helsepersonelloven paragraf 74 da den ikke gis egen autorisasjon etter helsepersonelloven paragraf 48 eller spesialistgodkjenning, skrev rådgiver Svein Olav Hansen i Helsedirektoratet i 2012 i en e-post som Psykologtidsskriftet har fått tilgang til.

Ifølge Hansens svar, var spørsmålet direktoratet svarte den gangen om «sosialpsykolog» er en beskyttet tittel etter helsepersonelloven.

Avdelingsdirektør Anne Farseth i Helsedirektoratet kommenterer e-posten i 2012 slik:

– Vi må først beklage at denne e-posten ikke ble journalført slik den trolig skulle for syv år siden. Siden den ikke har blitt journalført har den heller ikke vært kjent for oss. I tillegg har verken dere eller

vi kjennskap til hvilket spørsmål denne e-posten svarer på, og da er det også vanskelig å kommentere den konkrete vurderingen som er gjort.

Psykologtidsskriftet har også spurt om tittelen «samfunnspsykolog» kan brukes av personer som ikke er autoriserte psykologer.

– Tittelen «samfunnspsykolog» må anses å være forbeholdt autoriserte psykologer, da også dette er et felt som har tilknytning til samme område som sosialpsykologi, opplyser Vigdis Elise Mork i Helsedirektoratet.

Autorisasjon

Helsedirektoratet understreker at beskyttede yrkestitler er forbeholdt personell med autorisasjon for yrket, og at andre ikke har lov til å utøve dette yrket.

– Personer uten autorisasjon som psykolog skal derfor være forsiktige med å benytte sammensatte titler som inneholder -psykolog, understreker Mork.

– En åpning for å benytte sammensatt tittel av personer uten autorisasjon som psykolog kan tenkes der tittelen indikerer kompetanse på områder som ligger langt borte fra det kliniske.

Det avgjørende for om de sammensatte titlene ovenfor kan benyttes av andre enn autoriserte psykologer, er ifølge Helsedirektoratet om titlene etter en konkret vurdering kan gi inntrykk av at vedkommende har de klinisk faglige kvalifikasjoner som man tilegner seg i en klinisk rettet psykologutdanning. Mork fremholder at det er viktig å være klar over at de fleste forbinder psykolog med en fagperson med klinisk kompetanse, og at det da har liten betydning om tittelen brukes i kombinasjon med noe annet.

-- Det er følgelig ikke fritt frem for enhver å kalle seg hva som helst av sammensatte titler som ender på -psykolog, understreker Mork.

Åpner opp

Men hun setter døra på gløtt:

– En åpning for å benytte sammensatt tittel av personer uten autorisasjon som psykolog kan tenkes der tittelen indikerer kompetanse på områder som ligger langt borte fra det kliniske. Vi ser det likevel også som relevant for vurderingen å se hen til områder som inngår i spesialistutdanninger.

Og hva med «organisasjonspsykolog»?

Der har Helsedirektoratet nå kommet til at tittelen ikke kan benyttes av andre enn personer med profesjonsutdanning i psykologi. De mener at ordlyden i tittelen «organisasjonspsykolog» peker på at det er organisasjoner som er objektet for tjenestene som tilbys, og ikke primært individet.

– Likevel er det ikke nødvendigvis slik at tittelen avdekker hvilke faglige yrkeskvalifikasjoner en «organisasjonspsykolog» faktisk har. Både profesjonsutdannede og masterutdannede i psykologi kan arbeide med organisasjonspsykologi, men kun førstnevnte kan også arbeide med klinisk pasientarbeid. Det kan også tillegges at det eksisterer en egen spesialistutdanning som strekker seg over fem år, og som gir tittelen «spesialist i organisasjonspsykologi», svarer Mork.

I etterkant av svar fra Helsedirektoratet 24. september om titlene ovenfor, har vi i tillegg spurt om «evolusjonspsykolog» og «idrettspsykolog».

– Vi har ikke gjort en konkret vurdering av disse titlene, men det avgjørende er at det er forbudt å bruke en yrkesbetegnelse eller virksomhetsbetegnelse, som er egnet til å vilde noen til å tro at vedkommende har kvalifikasjoner utover det utdanningen og autorisasjonen tilsier, svarer Mork.

Psykologtidsskriftets to spørsmål og Helsedirektoratets svar 24. september 2019:

– Er det lov for personer som ikke er autoriserte psykologer (f.eks. mastere i psykologi) å kalle seg: Sosialpsykolog?

Klimapsykolog?

Samfunnspsykolog?

Arkitektpsykolog?

Atferdspsykolog?

– Er det fritt fram for hvem som helst å kalle seg hva som helst av sammensatte titler som ender på -psykolog?

Hele Helsedirektoratets svar:

Det følger av helsepersonelloven § 74 fjerde ledd at: “ingen må uriktig benytte titler eller annonsere virksomhet på en slik måte at det kan gi inntrykk av at vedkommende har autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.”

Den beskyttede yrkestittelen “Psykolog” kan kun brukes av personer som har gjennomført og bestått autorisasjonsgivende 6-årig profesjonsutdanning ved et akkreditert norsk lærested, og i tillegg fått innvilget autorisasjon av Helsedirektoratet. En teoretisk rettet utdanning i psykologi på masternivå i Norge (utdanning på totalt 5 år, bestående av bachelor- og mastergrad) gir ikke klinisk kompetanse, og vil ikke kunne kvalifisere for autorisasjon og beskyttet tittel som Psykolog. Personer med utdanning fra EØS/EU der den kliniske psykolog-utdanningen består av en teoretisk masterutdanning uten etter følgende klinisk praksisperiode, vil i visse tilfeller kunne oppnå autorisasjon med rett til beskyttet tittel som Psykolog (etter minst ett års veiledet praksis i Norge).

Yrkestitlene som er angitt i helsepersonelloven § 48 første ledd er altså beskyttede yrkesbetegnelser som kun kan brukes av personer med autorisasjon eller lisens for det aktuelle yrket, og ikke av andre personer.

For andre personer enn autoriserte psykologer er det også forbudt å bruke annen yrkestittel/yrkesbetegnelse eller virksomhetsbetegnelse, dersom den er **egnet til å vilde** publikum til å tro at vedkommende har kvalifikasjoner utover det som utdanningen og autorisasjonen tilsier. Det vil si: En person med autorisasjon som Psykolog kan benytte ulike sammensatte titler som ender på -psykolog, uten at dette kommer i strid med helsepersonelloven § 74.

Det avgjørende for om de sammensatte titlene under kan benyttes av andre enn autoriserte psykologer, er om titlene etter en konkret vurdering kan gi inntrykk av at vedkommende har de klinisk faglige kvalifikasjoner som man tilegner seg i en klinisk rettet psykologutdanning. Det kan ikke være avgjørende at tittelen peker på et felt som også inngår i den teoretiske psykologutdanningen. Det er følgelig ikke fritt frem for enhver å kalle seg hva som helst av sammensatte titler som ender på -psykolog.

Vi har for eksempel kommet til at tittelen “organisasjonspsykolog” ikke kan benyttes av andre enn personer med profesjonsutdanning i psykologi. Ordlyden i tittelen “organisasjonspsykolog” peker på at det er organisasjoner som er objektet for tjenestene

som tilbys, og ikke primært individet. Likevel er det ikke nødvendigvis slik at tittelen avdekker hvilke faglige yrkeskvalifikasjoner en “organisasjonspsykolog” faktisk har. Både profesjonsutdannede og masterutdannede innen psykologi kan arbeide med organisasjonspsykologi, men kun førstnevnte kan også arbeide med klinisk pasientarbeid. Det kan også tillegges at det eksisterer en egen spesialistutdanning som strekker seg over 5 år og som gir tittelen “spesialist i organisasjonspsykologi”.

Tittelen **Atferdspsykolog** må klart anses å være knyttet til beskyttet tittel; altså forbudt å bruke for andre autoriserte psykologer. Atferd handler om menneskets handlinger og bakenforliggende årsaker, og er et klart klinisk felt.

Det samme gjelder tittelen **Sosialpsykolog**, som peker på individets atferd og følelser i en sosial kontekst, og er en del av det kliniske feltet innenfor det kliniske studiet.

Tittelen **Samfunnspsykolog** må anses å være forbeholdt autoriserte psykologer, da også dette er et felt som har tilknytning til samme område som Sosialpsykologi.

Når det gjelder titlene Klimapsykolog og Arkitektpsykolog så peker disse i retning av noe annet enn det kliniske. Titlene må anses å være utenfor det man assosierer med det kliniske feltet der fokuset er på menneskets atferd og mentale prosesser. Vi er kommet til at disse titlene kan anvendes av personer uten autorisasjon som psykolog.